

4G's in het nieuwe GLB: gelijk, groen, gemak en groei

Boeren zijn positief over mogelijkheden van het puntensysteem, maar vertrouwen in nieuwe rol RVO moet groeien

Rapportage vraagstuk LNV community

PM30829 Het nieuwe GLB

21 december 2020

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

MWM²
experts in luisteren

ACHTERGROND

In 2023 komt er een nieuw Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Dit is het landbouwbeleid van de Europese Unie. Dit beleid moet zorgen voor duurzaam, voedzaam, veilig en betaalbaar voedsel. Een ander doel is dat boeren voldoende inkomen krijgen.

Medio 2021 neemt LNV een besluit over de invulling van het nieuwe GLB. Tot die tijd is er nog ruimte om dingen aan te passen. LNV overweegt een puntensysteem om boeren inkomstenondersteuning te blijven bieden en tegelijkertijd deze betaling te koppelen aan doelstellingen rondom milieu en klimaat. Met betrekking tot RVO is het idee om een omslag te maken van 'controleren' naar 'faciliteren'. RVO kan boeren (meer) helpen om te voldoen aan de regelgeving en zorgen dat ze hun weg vinden in het nieuwe GLB.

Het ministerie wil graag weten wat boeren van de nieuwe benadering van het GLB vinden. LNV gaat op verschillende manieren met boeren in gesprek over de invulling van het GLB: via enquêtes, pilots en dit onderzoek in de community. Binnen de community wil LNV de mening van boeren ophalen rondom twee elementen uit het nieuwe GLB: het puntensysteem en een veranderende rol voor RVO. Dit is voorgelegd in het vraagstuk *Het nieuwe GLB* in de LNV Community.

ONDERZOEKSVRAGEN

Bij dit vraagstuk stonden de volgende vragen centraal:

- Welke vragen en onderwerpen spelen voor boeren, wanneer het gaat om het nieuwe GLB?
- Wat vinden boeren van het idee om via een puntensysteem invulling te geven aan het nieuwe GLB?
- Hoe staan boeren tegenover een (andere) samenwerking met RVO, wanneer deze een minder controlerende, en meer informerende/faciliterende rol zou krijgen?
- Op welke gebieden willen boeren ondersteuning van RVO? En in hoeverre zijn ze bereid om hiervoor hun bedrijfsgegevens te delen?

Conclusies (1/3)

De 4G's Gelijk, Groen, Gemak en Groen belangrijkste pijlers volgens boeren

Tekortkomingen huidige beleid

- Het huidige GLB biedt volgens boeren onvoldoende financiële ondersteuning voor duurzaam en betaalbaar voedsel.
- Meerdere boeren voelen zich genoodzaakt te saneren in kosten en zien als nadelig effect overproductie en schaalvergroting, omdat het beleid niet past bij de transitie naar duurzaam voedsel.

Gelijk, groen, gemak en groei

De belangrijkste onderwerpen waar het nieuwe GLB volgens boeren aan moet voldoen zijn onder te brengen in vier pijlers: Gelijk, Groen, Gemak en Groei.

1. Gelijk

- Veel van de deelnemende boeren vinden **gelijke regels in de EU** die bijdragen aan een eerlijke concurrentie een belangrijk uitgangspunt.
- Een beloningssysteem moet volgens boeren gelijke kansen geven voor **kleine en grote bedrijven** en schaalvergroting en industrialisatie tegengaan.

2. Groen

- Een landbouwbeleid dat **vergroening stimuleert** met meer mogelijkheden voor kringlooplandbouw vinden veel van de deelnemende boeren belangrijk.
- **Beloning van voorlopers** in duurzaamheid met terugwerkende kracht is belangrijk voor hen. De beloning zien zij als een gepaste blijk van waardering.

3. Gemak

- Het nieuwe GLB moet volgens boeren **ruimte hebben voor maatwerk** met duidelijke voorwaarden en regels.
- Boeren hebben behoefte aan een **simpel systeem**, waarbij het geld ten goede komt aan boeren en niet aan aan randzaken of externe partijen (zoals TBO's).

4. Groei

- Boeren willen een stabiel beleid met **meer vraag van consumenten** naar Nederlandse producten, maar dat niet leidt tot overproductie.
- Veel van de deelnemende boeren willen niet de **kosten voor extra kwaliteit** doorberekenen in de productprijs, om een daling van de vraag van consumenten te voorkomen.
- Door te **investeren in innovatie** en een langetermijn beleid is het volgens boeren mogelijk om de benodigde transitie te maken.

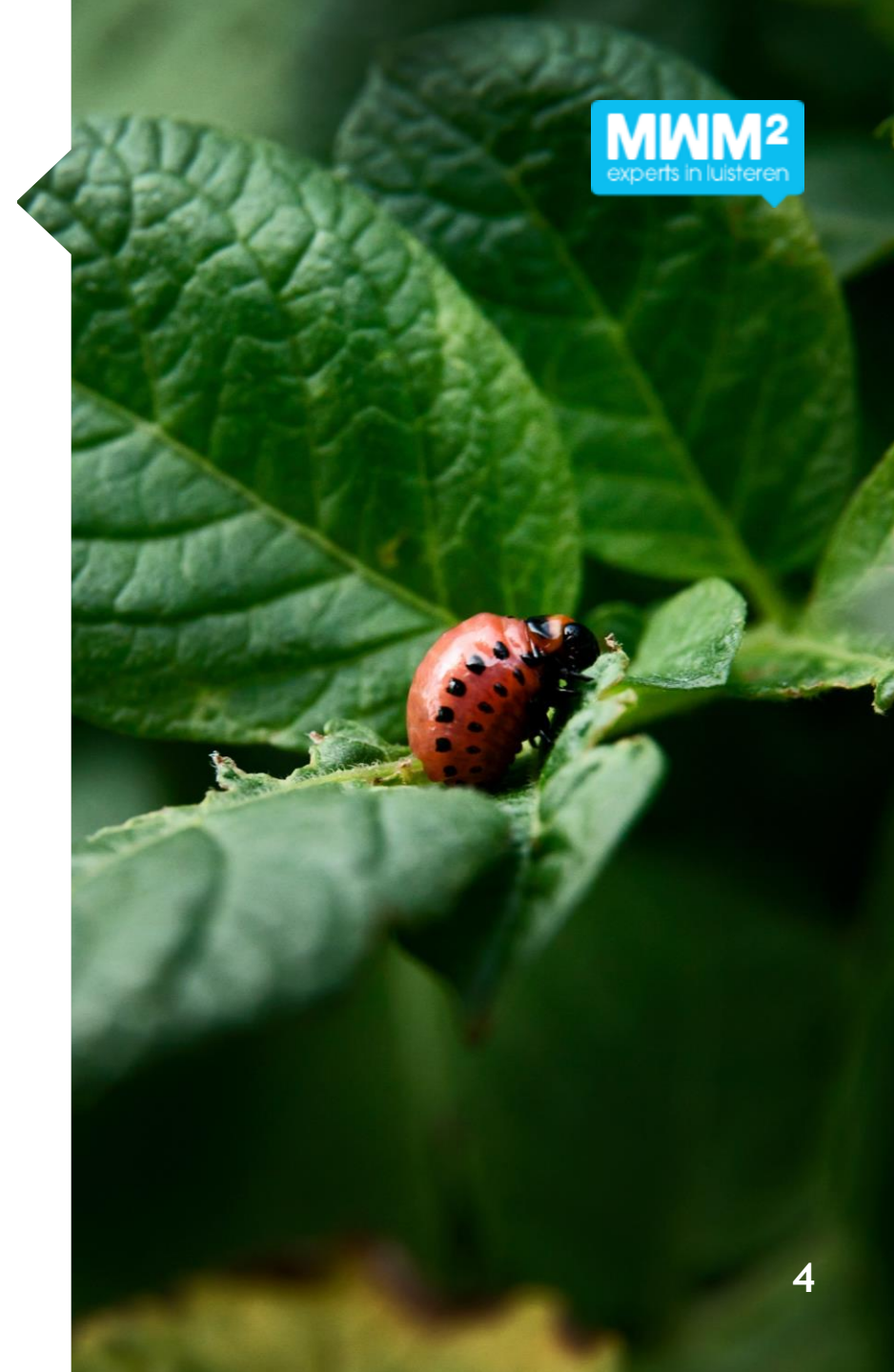
Conclusies (2/3)

Puntensysteem kan volgens boeren helpen bij vergroening en groei bedrijf

Opzet puntensysteem spreekt aan, praktische invulling nog onduidelijk

Boeren zijn positief over het idee van een puntensysteem.

- Boeren vinden het puntensysteem een **eerlijk systeem** voor grote en kleine bedrijven. Het systeem **beloont inzet** en **stimuleert vergroening**. Men is blij dat er **vrije keuze** is om te investeren in gebieden die aansluiten bij persoonlijke wensen en mogelijkheden.
- **Onduidelijkheid** over gestelde eisen en praktische uitvoering maakt dat boeren **zorgen hebben over de haalbaarheid** van het systeem. Men hoopt dat de variëteit aan mogelijkheden en maatwerk niet leidt tot een ingewikkeld en tijdsintensief systeem.

Conclusies (3/3)

Vertrouwen in RVO moet groeien, transparantie en duidelijkheid rol helpt

Boeren hebben twijfels over passendheid en uitvoering van nieuwe rol RVO

Veel van de deelnemende boeren hebben een gebrek aan vertrouwen door eerdere negatieve ervaringen met RVO.

- Een deel vindt het positief als RVO een ondersteunende rol krijgt. De focus op mogelijkheden kan boeren helpen sneller resultaten te halen.
- Echter, veel boeren zijn skeptisch of RVO vrijblijvend advies uitbrengt. Men verwacht dat RVO controleert op wat niet goed gaat en hierop alsnog afstraft.
- Ook is een deel van mening dat een ondersteunende rol niet bij RVO past en dat de combinatie van controleren en adviseren verwarrend is.

Aandachtspunten voor vergroten van vertrouwen in RVO

Het vergroten van het vertrouwen van boeren is nodig om de samenwerking tussen RVO en boeren te bevorderen. Boeren noemen verschillende zaken die de vertrouwensband kunnen versterken.

- Duidelijke communicatie door RVO vanuit welke rol (controleren of adviseren) zij handelen.
- Het vergroten van de praktische kennis van medewerkers zodat zij betere aansluiting hebben met het werkveld.
- Een cultuurverandering realiseren om de klantgerichte rol goed te

kunnen uitvoeren.

- Bevoegdheid van medewerkers vergroten, zodat zij tijdens een bezoek op een bedrijf zelfstandig advies kunnen uitbrengen.

Veel van de deelnemende boeren zijn terughoudend in het delen van gegevens

- Boeren willen eerst weten wat er met data gaat gebeuren, voordat ze bereid zijn gegevens te delen.
- Boeren willen dat RVO meer transparantie gaat bieden over gegevens die al bekend zijn bij RVO.

Hulp van RVO vooral bij onduidelijkheden over beleid en advies op maat

- RVO kan volgens boeren dienen als vraagbaak bij onduidelijkheden over maatregelen.
- Boeren ontvangen graag praktische informatie over de uitvoering van beleidszaken.
- Advies op maat maakt het volgens boeren makkelijker om de mogelijkheden in de praktijk te beoordelen.
- Tot slot ziet men mogelijkheden voor RVO om op basis van al bekende data een algemeen advies uit te brengen.

Resultaten

De 4G's voor het nieuwe GLB

De belangrijkste onderwerpen volgens boeren

Boeren is gevraagd welke onderwerpen zij belangrijk vinden voor het nieuwe GLB en welke vragen zij hebben. De belangrijkste onderwerpen zijn onder te brengen in vier pijlers: **Gelijk**, **Groen**, **Gemak** en **Groei**.

GELIJK - gelijke kansen voor boeren binnen en buiten de EU, en voor grote en kleine bedrijven.

GROEN - een landbouwbeleid dat vergroening stimuleert door financiële ondersteuning en voorlopers beloont.

GEMAK - een simpel systeem met ruimte voor maatwerk en duidelijke voorwaarden en regels.

GROEI - een langetermijn beleid dat bijdraagt aan meer vraag van consumenten en investeert in innovatie.

Op de volgende pagina's worden de pijlers op volgorde van boven naar onder toegelicht aan de hand van onderwerpen die volgens boeren van belang zijn in het nieuwe GLB.

Gelijk (1/2)

Eerlijke concurrentie EU producten

Huidige situatie

- Door uiteenlopende regelgeving in de EU ervaren veel boeren oneerlijke concurrentie, waarbij consumenten vaker kiezen voor buitenlandse producten met lagere productprijzen.

Wensen en verwachtingen nieuwe GLB

- **Een gelijk speelveld creëren.** Gelijke regels binnen de EU over vergelijkbare producten spreekt veel boeren aan. Hierdoor kunnen boeren beter concurreren met buitenlandse producten, omdat de productprijzen dicht bij elkaar liggen. Als voorbeeld noemen boeren het tegengaan van gewasbeschermingsmiddelen in Polen die in Nederland niet mogen.
- **Import Europese markt aanscherpen.** Eén van de boeren oppert om een quotum en stevige minimum milieu- en sociale eisen voor import en de Europese markt in te stellen. Hierdoor kan ontwikkelingshulp en milieubeleid in het landbouwbeleid worden geïntegreerd.
- **Voor de markt produceren.** Een enkele boer is van mening dat een vrije markt in Europa bijdraagt aan een gezond verdienenmodel en is tegen GLB en subsidies. Extra kosten kunnen worden doorberekend aan de consument.

“Het GLB heeft als neveneffect structurele overproductie en daardoor werkt het maar moeizaam zonder quota. Nu zitten we op zo'n balanspuntje dat we net aan niet genoeg kunnen verdienen als boeren en net niet teveel overproduceren. Het juiste recept voor het stimuleren van kostenverlaging en schaalvergroting.”

Gelijk (2/2)

Hectarepremies herzien, kleine bedrijven ondersteunen

Huidige situatie

- De meeste deelnemende boeren vinden het goed dat de hoeveelheid grond van invloed is op de hoogte van hectarepremies.
- Wel hebben boeren het idee dat kleinere bedrijven minder kans hebben op het ontvangen van vergoedingen, doordat ze met minder hectares minder ruimte hebben om te besteden aan vergroening.
- Op dit moment ervaren meerdere boeren dat de hectarepremies bijdragen aan schaalvergroting, een tekort aan grond en stijgende grondprijzen.

Wensen en verwachtingen nieuwe GLB

- **Meer kansen voor kleine bedrijven.** Een aantal boeren wil dat kleine bedrijven meer vergoedingen ontvangen voor natuurinspanningen i.v.m. weinig oppervlakte voor vergroening en ontvangen premies.
- **Behalve oppervlakte ook inspanning belonen.** Een aantal boeren wil dat ook inspanningen worden beloond. Een aantal boeren hoopt dat hierdoor ongebruikte grond niet wordt behouden voor enkel het ontvangen van hectarepremies.
- **Tegengaan van tekort aan grond.** Een aantal boeren wil dat grond niet wordt gebruikt voor aanleg van natuur als het ten koste gaat van landbouwgrond.
- **Onafhankelijkheid stimuleren.** Eén van de boeren vindt het juist logisch dat er wordt toegewerkt naar grotere bedrijven die zonder toeslagen kunnen rondkomen.

“Waarom niet veel meer inspanningen belonen? Of is dit politiek spel omdat in Oost Europa gewoon veel meer hectares zijn en die een hele duidelijke stem hebben?”

“Prima dat nu begonnen wordt om de kleine bedrijven een, in verhouding, groter deel te geven. Want niet het aantal koeien maar het aantal bedrijven houdt het platteland levend.”

“Als een ondernemer meer grond heeft dan toeslagrechten, krijgt hij dan om de overige gronden ook toeslagrechten toebedeeld of blijven we bij de oude dingen?”

Groen

Beloon investeringen voor vergroening

Huidige situatie

- Met name kleinere bedrijven ervaren dat het toeslagrecht onvoldoende opbrengt nadat is voldaan aan de vergroeningseisen.
- Veel van de deelnemende boeren vinden het financieel uitdagend om op basis van de vergroeningspremie mee te gaan in de transitie zonder productprijzen te veel te laten stijgen.
- Veel boeren ervaren dat het huidige GLB onvoldoende vergroening stimuleert en missen mogelijkheden voor kringlooplandbouw en biodiversiteit.

Wensen en verwachtingen nieuwe GLB

- **Hogere beloningen.** Veel boeren hebben behoefte aan een hogere vergoeding bij het voldoen aan extra duurzaamheidseisen, omdat ze het gevoel hebben dat stijgende productkosten leiden tot minder vraag van de consument.
- **Beloon voorlopers.** Agrariërs die al meer hebben geïnvesteerd in vergroening verdienen volgens een aantal boeren met terugwerkende kracht een vergoeding. De beloning zien zij als een gepaste blijk van waardering.
- **Kringloop voor veehouders.** Meerdere veehouders willen een soepeler mestbeleid. Met name niet volledig grondgebonden veehouders zijn beperkt in het realiseren van kringlooplandbouw.

MWM²
experts in luisteren

“We kijken hoe we praktisch en eenvoudig invulling kunnen geven aan verdere vergroening. Dat doen we middels vogelvriendelijk graan telen. Als er maar reële vergoedingen komen zijn veel akkerbouwers best bereid mee te denken en werken.”

“Voor mij is bodemvruchtbaarheid erg belangrijk. Met name het vergroten van de humus. Met meer organische stof in mijn grond, kan mijn grond meer voedingsstoffen en meer water vasthouden. Goed grondwater beleid in de watergangen is ook van belang. Verder hoop ik dat men meer kijkt naar het rantsoen van mijn dieren en daar de verplichte gewassen verdeling op aanpast. Voor een melkveehouder is die vaste 20-80 verhouding niet ideaal in het rantsoen.”

“Kwaliteit is een graslandperceel met veel kruiden en nesten van weidevogels. Kwantiteit is een graslandperceel met een monocultuur van engelsraigras dat 15.000 kg ds per hectare produceert. Nu krijgen beide percelen per hectare hetzelfde basisbedrag. Dat zou in het nieuwe GLB anders kunnen. Een hoger basisbedrag voor het kruidenrijke perceel.”

Gemak

Boeren willen een praktisch en uitvoerbaar beleid

Huidige situatie

- Veel van de deelnemende boeren geven aan dat ze zich door strenge kwaliteitseisen beperkt voelen om vrij te onderzoeken hoe ze praktisch en eenvoudig invulling kunnen geven aan verdere vergroening. Veel boeren ervaren dat verdere aanpassingen en extra kwaliteitseisen het GLB ingewikkeld maken.
- Sommige boeren hebben het idee geld mis te lopen dat bedoeld was om hen te ondersteunen. In hun beleving wordt dit onnodig besteed aan randzaken of externe partijen (zoals TBO).

Wensen en verwachtingen nieuwe GLB

- **Ruimte voor maatwerk.** Volgens boeren is er per gebied, regio of product een andere praktijkbenadering nodig. Het verschil tussen vergoedingen per regio is volgens boeren nu groot.
- **Geld voor GLB ten goede aan boeren.** In het nieuwe GLB willen boeren dat er zo weinig mogelijk geld opgaat aan controles door ambtenaren of administratieve kosten.

“Ik wil niet dat de helft naar TBO afgedragen moet worden. Er is een groot verschil tussen TBO en hoe in natuurgebieden omgegaan wordt met de uitbetalingen.”

“Als het gaat om het nieuwe GLB dan hoop ik vooral dat het geld ten goede komt aan de agrarisch ondernemers en niet bij de periferie. Vaak wordt er budget vrijgemaakt voor onderzoeken, waarvan de boer al lang de uitkomst weet.”

Groei

Langetermijn visie en innovatie voor stabiel beleid

Huidige situatie

- Door vergrijzing in de sector verwachten boeren dat steeds meer mensen buiten de sector nodig zijn en het lastiger wordt om kleine zelfstandige bedrijven in stand te houden.
- Meerdere boeren ervaren dat de huidige regelingen een nadelig effect hebben op de vraag naar nederlandse producten, waardoor het volgens boeren lastig is om verder te verduurzamen.

Ideën nieuwe GLB

- **Langetermijn beleid.** Volgens boeren is het van belang dat een nieuw beleid voor langere tijd wordt vastgelegd. Zo noemt bijvoorbeeld een boer dat het pachten van staatsgrond voor langere tijd (bijv. 15-25 jaar) kan bijdragen aan een stabiel beleid.
- **Subsidies bijstellen voor juiste effect.** Boeren ervaren dat bepaalde maatregelen waar ze subsidie voor krijgen niet altijd het gewenste effect hebben. In het nieuwe GLB willen boeren dit indien nodig bijstellen.
- **Inspelen op innovatie.** Het investeren in innovaties draagt volgens boeren bij aan het versnellen van de transitie naar een stabiel en duurzaam landbouwbeleid.
- **Jonge boeren ondersteunen.** Volgens een boer kan een extra vergoeding voor jonge boeren vergrijzing tegengaan.

“Door de vergrijzing zullen er meer jongelui buiten de sector moeten toe treden wat altijd al zeer lastig is. Deze bedrijven worden vaak samenwerkingen waardoor het bedrijf vaak een grotere omvang moet hebben om voldoende leefbare situatie de behalen. Wel vind ik dat beleggers of grote investeerders niet te veel macht naar zich toe moeten trekken waardoor de individuele boer minder kans krijgt.”

“Aanpassingen zijn vaak geen verbeteringen. Als landbouw moeten we toch voorsorteren op wat komen gaat.”

“Hoe kunnen nieuwe en bestaande kleinschalige lokale producenten mee profiteren van het GLB?”

Boeren beoordelen puntensysteem positief

Eerlijke beloning en stimulans, gestelde eisen nog niet duidelijk

Boeren zijn positief over het idee van een puntensysteem (zie bijlage 1). In overeenstemming met de vier pijlers benoemen ze sterke punten (✓) en punten waarbij ze nog zorgen, twijfels of onduidelijkheden (?) hebben.

Gelijk

- ✓ **Eerlijk systeem.** Boeren vinden het puntensysteem een eerlijke manier voor het toekennen van vergoedingen. Boeren verwachten dat het puntensysteem eerlijke kansen biedt voor grote en kleine bedrijven.
- ? **Bestemd voor boeren.** Een aantal boeren wil dat alleen agrariërs aanspraak kunnen maken op de vergoedingen. Zo wil men voorkomen dat Natuurmonumenten, Staatbosbeheer, Waterschappen en gemeentes het puntensysteem gebruiken en boeren minder geld krijgen.
- ? **Mogelijkheden voor niet-grondbezitters.** Met name voor glastuinders is het nog niet duidelijk welke mogelijkheden het puntensysteem voor ze heeft.

Groen

- ✓ **Beloont extra inzet.** De toekenning van punten geeft boeren een stimulans om te investeren in passende doelstellingen.
- ✓ **Regiogebonden.** Het spreekt boeren aan dat in het puntensysteem ruimte is voor regiogebonden maatregelen, zodat het aansluit bij lokale omstandigheden.
- ? **Nadruk op kwaliteit.** Het is boeren nog niet duidelijk welke eisen er zijn, maar men verwacht een focus op kwaliteit. Zo noemt een boer als voorbeeld dat er niet alleen naar oppervlakte graslandpercelen wordt gekeken, maar ook naar de aanwezige biodiversiteit. Volgens boeren levert dit op langere termijn betere resultaten. Ook kunnen kleine bedrijven hoog scoren, ondanks lagere kwantiteit.
- ? **Risico bij resultaat.** Boeren willen meer duidelijkheid over de gestelde eisen. Daarnaast wil een aantal boeren dat naast resultaat ook inzet wordt beloond. Dit compenseert volgens boeren het risico op financieel verlies als nieuwe initiatieven niet slagen.

“Je kan je inzetten voor weidevogels (eenvoudig voorbeeld) maar als ze niet komen broeden op jouw land, kan jij er niets aan doen.”

“Hier in het noorden hebben wij de maïs nooit gehakseld voor 1 oktober. Dan zouden de weersomstandigheden al heel bijzonder goed moeten zijn [...] Ik hoop dan ook dat maatregelen voor het puntensysteem daar ook daadwerkelijk rekening mee houden. Er is in Nederland een verschil voor maïs van zeker 3 weken.”

Vrije keuze en investeringen op maat spreekt boeren aan

Twijfels over praktische uitvoering door variëteit van mogelijkheden

Boeren zijn positief over het idee van een puntensysteem (zie bijlage 1). In overeenstemming met de vier pijlers benoemen ze sterke punten (✓) en punten waarbij ze nog zorgen, twijfels of onduidelijkheden (?) hebben.

Gemak

- ✓ **Eigen regie.** Het spreekt boeren aan dat er vrije keuze is om te investeren in gebieden die aansluiten bij persoonlijke wensen en mogelijkheden.
- ? **Controle en goedkeuring.** Vanwege de variëteit van mogelijkheden maken boeren zich zorgen of de beoordeling zal leiden tot een tijdsintensief administratief systeem of extra controles voor agrariërs.
- ? **Ingewikkeld systeem.** Boeren vragen zich af of door de complexiteit van het systeem veel geld verloren gaat aan de uitvoering.
- ? **Kalenderlandbouw.** Ook zijn boeren geen voorstander van het aanhouden van deadlines op specifieke kalenderdagen. Dit blijkt door wisselende omstandigheden lastig na te leven.

Groei

- ? **Lange termijn mogelijkheden.** Volgens een aantal boeren betalen veel investeringen zich uit op de lange termijn. Boeren willen zeker weten dat het puntensysteem voldoende flexibiliteit biedt om met de tijd mee te groeien en niet eindigt op het moment dat boeren bezig zijn met investeringen.
- ? **Moment van beloning.** Boeren vinden het een positieve stimulans als op voorhand vergoedingen worden uitgekeerd voor geplande investeringen. Ook willen boeren met terugwerkende kracht een vergoeding ontvangen als ze voldoen aan de gestelde criteria in het puntensysteem.

“De bedreiging die ik zie in het punten systeem is dat adviesbureau`s en accountants kantoren veel geld gaan verdienen aan het invullen/controleren of het punten systeem door ons goed is ingevuld. dan levert het ons dus niks meer op.”

“Het is voor het eerst dat ik een plan zie dat duidelijk is, in jip-en-janneketaal. En dat ook nog uitvoerbaar is. Ik ben zeer verbaasd dat uit allerlei wollig gepraat ineens dit concrete plan te voor schijn komt. Dat biedt hoop.”

Ondersteunende rol RVO wisselend ontvangen

Combineren van controle en advies roept weerstand op

Veel van de deelnemende boeren hebben een gebrek aan vertrouwen door eerdere negatieve ervaringen met RVO. Het heeft volgens boeren tijd nodig om het vertrouwen terug te winnen, nadat er sprake was van bijvoorbeeld verkeerde beoordelingen. Onderdeel van het plan is om RVO een andere rol te geven (zie bijlage 1).

- Een deel vindt het een positieve ontwikkeling als RVO meer ondersteuning biedt aan boeren, omdat het meer gericht is op mogelijkheden in plaats van afstraffen. Het positieve uitgangspunt geeft boeren meer het gevoel dat het makkelijker is om resultaten te behalen.
- Ook verwachten een aantal boeren dat de nieuwe rol kan leiden tot meer wederzijds begrip. Dit versterkt het gevoel van gelijkwaardigheid en samenwerken.
- Echter, veel van de deelnemende boeren hebben weinig vertrouwen dat RVO een gezonde balans tussen controleren en advies kan realiseren. Men verwacht dat RVO controleert op wat niet goed gaat en hierop afstraft in plaats van vrijblijvend advies uitbrengt.
- Ook is een deel van mening dat een ondersteunende rol niet bij RVO past en kan leiden tot onduidelijkheid van verantwoordelijkheden.

“Ik sta helemaal achter het idee om op de andere manier samen te werken met RVO. Zoals het nu is voel ik de spanning in de relatie met RVO. Ze kijken waar ze je pakken kunnen, zo voel ik dat en vele collegas met mij. Blij als het belonen wordt ipv straffen. Ik kan genoeg voorbeelden geven die mijn spanning met RVO laten zien in het verleden. Boeren gaan veel positiver tegen over RVO staan als dit idee ingevoerd gaat worden.”

“De rol van RVO moet duidelijk zijn. Die rol is handhaven van de wetgeving en eventueel het duiden van wetgeving. De ondernemer moet ondernemen binnen het raamwerk van de wet. Het “meedenken” van RVO kan tot rolvervaging leiden en tot onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor wat. Niet aan beginnen, lijkt mij. Dit is uiteindelijk vragen om moeilijkheden.”

RVO kan groeien in klantgerichte rol

Vertrouwen van boeren beïnvloedt behoefte aan hulp

Boeren noemen verschillende zaken die kunnen bijdragen aan het vertrouwen dat zij hebben in RVO. Het vergroten van vertrouwen van boeren in RVO is nodig om een ondersteunende rol te laten slagen.

- **Duidelijkheid over bandbreedte ondersteunende rol.** Boeren hebben weinig vertrouwen dat RVO de rollen controleren en adviseren kan scheiden. RVO moet volgens boeren op voorhand duidelijk aangeven vanuit welke rol zij handelen. Hierdoor kunnen boeren open kaart spelen zonder dat er achteraf sancties blijken.
- **Kennis medewerkers op niveau.** Op dit moment missen medewerkers van RVO volgens boeren de praktische kennis. Ook kunnen volgens boeren zij vaak het totaalplaatje niet overzien. Bijscholing is nodig zodat zij met boeren kunnen meedenken.
- **Cultuurverandering naar klantgerichte rol.** Mede door bestaande cultuur die focust op controle ervaren boeren dat de overheid een monopolie heeft. Dit geeft boeren weinig vertrouwen dat een klantgerichte rol goed van de grond komt.
- **Eenduidig en snel advies.** Meerdere boeren hebben de voorkeur dat de persoon die op het bedrijf komt ook bevoegd is voor het geven van bindend advies. Dit verkort het besluitvormingsproces en geeft meer aansluiting met de praktijksituatie.
- **Controle op duidelijke regelingen.** Boeren verwachten dat RVO en/of NVWA blijven dienen als controle instantie. Zij vinden het belangrijk dat RVO en NVWA op één lijn zitten in controle op gestelde regelingen.

“Het zijn gewoon andere mensen, in een andere wereld, en die nemen heel andere dingen waar. [...]Maar al met al vrees ik de komende jaren meer externe begeleiding en juridische bijstand nodig te hebben. Kortom dit gaat wederom veel tijd en geld kosten, hetgeen dan weer ten koste gaat van zaken als verduuzaming.”

Terughoudendheid in delen van gegevens

Transparantie over gebruik data een eerste stap

Veel van de deelnemende boeren zijn terughoudend in het delen van gegevens, zoals uit managementsystemen. Dit heeft twee oorzaken.

- **Veel gegevens zijn al bekend.** Men verwacht hier eerst meer transparantie over, als basis voor vertrouwen. Ook satellietdata is volgens een aantal boeren bruikbaar.
- **Onduidelijkheid over gebruik.** Men is bang dat informatie op een verkeerde manier wordt gebruikt, bijvoorbeeld door slodigheid in omgang gegevens. Boeren willen eerst weten wat er met data gaat gebeuren. Een enkeling verwacht ook dat het niet nodig is om informatie uit te wisselen.

“Ik ben opzich niet huiverig om informatie of data te delen maar harde eis is dat op voorhand duidelijk moet zijn waar het voor gebruikt wordt. In mijn situatie is dat dan alleen voor eigen project/aanvraag. De ervaring leert dat overheid of een geralateerde instantie zeer slordig omgaan met aangeleverde data, daardoor sta ik niet vooraan om bedrijfsgegevens beschikbaar te maken voor RVO.”

“Er is al heel veel beschikbaar aan data bij RVO, ik heb er geen probleem mee als er satellietdata wordt gebruikt als er maar over gecommuniceerd wordt en niet direct op 1 beeld een sanctie gelegd wordt.”

“Gegevens delen? We zitten thans in een tijdperk waar alles wat je zegt/deelt tegen je gebruikt kan en zal worden. Is dat niet via de reguliere publicatie, dan komt het wel middels een w.o.b. verzoek op straat te liggen. Dan beginnen sommige zaken al snel een eigen leven te leiden.”

Hulp van RVO vooral bij onduidelijkheden

Praktische informatie en advies op maat gewenst

Afhankelijk van de mate waarin boeren RVO vertrouwen, noemen boeren verschillende onderwerpen van GLB waarbij zij hulp willen.

- **Hulp bij onduidelijkheden rondom het GLB.** Het spreekt boeren aan om bij RVO als vraagbaak terecht te kunnen met onduidelijkheden over maatregelen. Coaching vindt men waardevol om te bepalen welke maatregelen passend zijn om uit te voeren.
- **Praktische informatie n.a.v. beleid.** Boeren ontvangen graag informatie t.b.v. de praktische uitvoering van beleidszaken. Ook is hulp welkom bij de invulling en gebruik van gronden om te voldoen aan richtlijnen van natuur inclusieve landbouw.
- **Tips/advies op maat.** Een bezoek van RVO op het bedrijf maakt het volgens meerdere boeren makkelijker om de praktijksituatie te beoordelen en mogelijkheden af te stemmen.
- **Algemeen advies o.b.v. bestaande data.** Ook ziet men mogelijkheden voor RVO om op basis van al bekende data een algemeen advies uit te brengen aan boeren. Aanvullend kunnen boeren kiezen voor maatwerk en een persoonlijk gesprek.

“Samenwerken gaat over kennis delen en met elkaar een zo goed mogelijk resultaat behalen. Dat betekent dat RVO informatie eenduidig en helder communiceert en aanvragen e.d. simpel houdt. Maar ook ideeën aangeeft hoe optimaal van GLB gebruik te maken.”

“Hulp willen is een groot woord, maar ik zou wel wat tips willen van RVO zoals 'misschien past dit wel bij jullie bedrijf' of 'denk aan het aanvragen van fosfaatdifferentiatie'.”

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoeksmateriaal

Toelichting ideeën: Puntensysteem en rol RVO

In dit onderzoek zijn twee ideeën van LNV voorgelegd: een puntensysteem en een nieuwe rol voor RVO. Onderstaande toelichtingen dienden als uitgangspunt voor de uitleg aan communityleden.

Toelichting puntensysteem

- Op dit moment overweegt LNV om een puntensysteem in te voeren. Voordat daar een besluit over wordt genomen, voert LNV verschillende gesprekken met de sector. Ook wil LNV graag jullie reactie horen op dit idee.
- Klik op de afbeelding of gebruik deze link om de video over het puntensysteem te bekijken:
<https://www.youtube.com/watch?v=Bqy8FLoY-KE&t=1s>

Toelichting nieuwe rol RVO

- Op dit moment informeert en controleert RVO jou als ondernemer. Zo kan je bijvoorbeeld bellen om jouw vraag te stellen of informatie via de website opzoeken. Tegelijkertijd checkt RVO of je aan bepaalde regelgeving voldoet. Zo niet, dan kan het zo zijn dat je een lager subsidiebedrag ontvangt dan je mogelijk had verwacht.
- LNV overweegt om RVO juist meer ondersteuning te laten bieden vanaf de komst van het nieuwe GLB. Met ondersteuning bedoelen we: RVO biedt jou meer informatie om je te helpen om aan regelgeving te voldoen. Ze geven aan waar je bijvoorbeeld wel of niet aan voldoet en hoe je (beter) aan de regelgeving zou kunnen voldoen.
- Om jou de juiste informatie te bieden, is het belangrijk dat RVO informatie beschikbaar heeft over maatregelen die je als ondernemer hebt genomen. RVO zou allerlei soorten informatie kunnen gebruiken om jou te ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan gegevens vanuit satellieten over het gebied rondom je bedrijf of (met jouw goedkeuring) gegevens uit je bedrijfsmanagementsysteem.

Onderzoeksverantwoording

Opzet en deelnemers ‘Het nieuwe GLB’

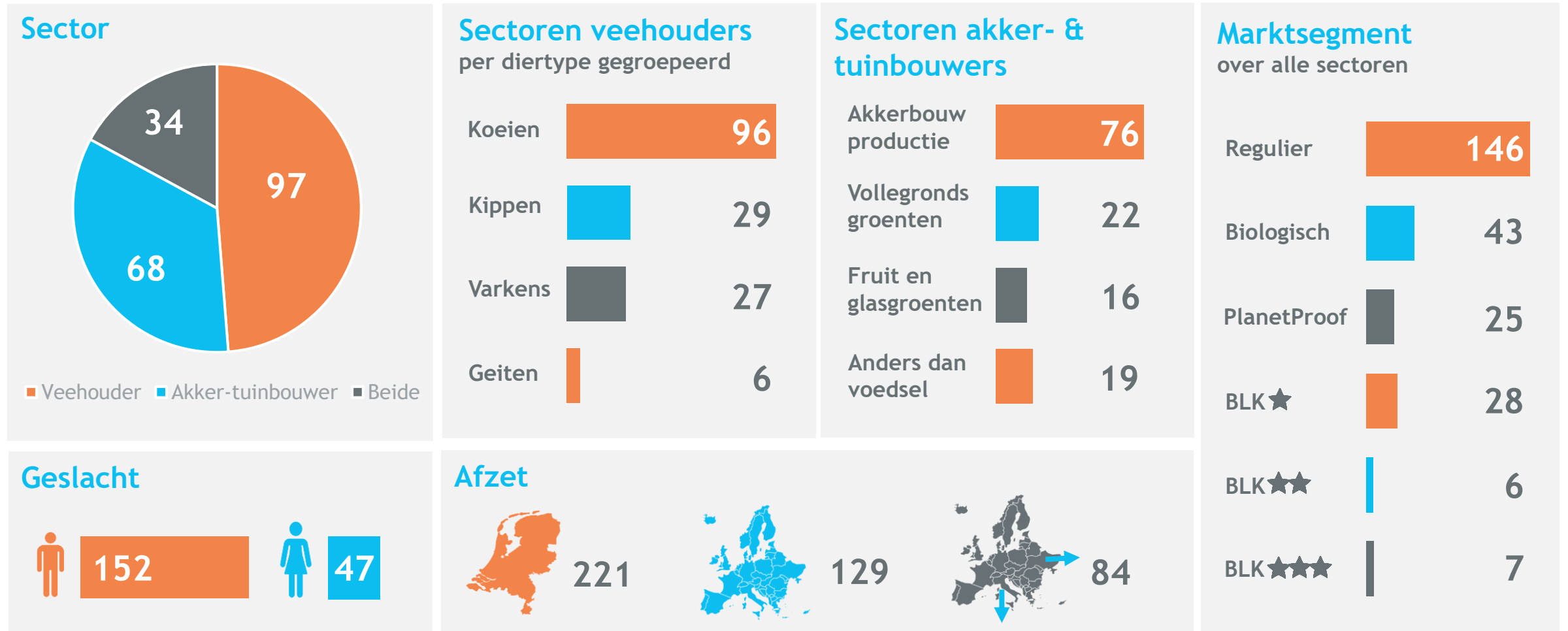
Methode	Deelnemers	Veldwerk
		
 <ul style="list-style-type: none"> > Online community onderzoek 	 <ul style="list-style-type: none"> > Alle boeren 	 <ul style="list-style-type: none"> > 20 oktober t/m 18 november 2020
 <ul style="list-style-type: none"> > 4 topics 	 <ul style="list-style-type: none"> > 47 communityleden deelgenomen 	 <ul style="list-style-type: none"> > 154 posts

Een online community is een kwalitatieve onderzoeksmethode met een beperkt deelnemersaantal. Het gaat bij kwalitatief onderzoek juist om het ‘waarom’ en ‘hoe’ om zo beter te begrijpen wat mensen motiveert en activeert. De resultaten van kwalitatief onderzoek zijn indicatief van aard en geven richting aan denken. Ze zijn niet één op één te extrapoleren naar de gehele doelgroep.

LVN Community

Wie zitten er in de community?

De community bestaat uit **199** boeren. Zij zijn geselecteerd zodat er een spreiding bestaat op verschillende eigenschappen.

MWM2
Laura Leferink
Frederique Wolff Schoemaker
21 december 2020

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

MWM²
experts in luisteren